

การส่งเสริมจริยธรรม จรรยาบรรณ และการทำความดีในวิชาชีพตำรวจ ในศตวรรษที่ 21

Promoting Ethics, Professional Conduct, and Moral Integrity in the Policing Profession of the 21st Century

บุรัสกร บุญนันท์

Burasakorn Boonranan,

ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 9

Training Center of Provincial Police Region 9

Email: burasakornboonranan@gmail.com

วันที่รับบทความ: 30 มีนาคม 2569; วันที่แก้ไขบทความ 30 เมษายน 2569; วันที่ตอบรับบทความ: 30 เมษายน 2569

Received: March 30, 2025; Revised: November 30, 2026; Accepted: April November 30, 2026

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวทางการส่งเสริมจริยธรรม จรรยาบรรณ และการทำความดีในวิชาชีพตำรวจในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นยุคแห่งความผันผวน และการครอบงำของกระแสวัตถุนิยม โดยการใช้การวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร ผลการศึกษาพบว่า แม้สำนักงานตำรวจแห่งชาติจะมีการประกาศใช้ประมวลจริยธรรมข้าราชการตำรวจ พ.ศ. 2564 และกฎ ก.ตร. ว่าด้วยจรรยาบรรณตำรวจ พ.ศ. 2566 เพื่อเป็นกลไกบังคับจากภายนอก แต่ปัญหาการใช้อำนาจในทางมิชอบและวิกฤตศรัทธาของประชาชนยังคงเป็นประเด็นสำคัญที่ต้องเร่งแก้ไข การพัฒนาที่ยั่งยืนจึงจำเป็นต้องมุ่งเน้นการสร้างสมรรถนะเชิงจริยธรรม และการขับเคลื่อนจากภายในของข้าราชการตำรวจ

แนวทางการส่งเสริม ได้แก่ 1) สร้างสมรรถนะเชิงจริยธรรม สร้างรากฐานการปฏิบัติจากภายใน 2) ใช้กลไก KLAHARN Model ประกอบด้วย (1) Key Moral Leadership เน้นบทบาทสำคัญของผู้นำบังคับบัญชา (2) Leading Ethical Culture ผลักดันจริยธรรมให้เป็นแนวทางหลักขององค์กร (3) Accountable & Autonomous Ethics Mechanism จัดตั้งกลไกควบคุมจริยธรรมที่แยกเป็นอิสระจากสายบังคับบัญชา (4) Holistic Ethics Training อบรมเชิงปฏิบัติการแบบบูรณาการ (5) Accountability with Incentive กำกับจรรยาบรรณด้วยระบบรางวัลและความก้าวหน้าในหน้าที่ (6) Reporting Protection System จัดระบบร้องเรียนที่คุ้มครองผู้แจ้งข้อมูลไม่ให้ถูกกลั่นแกล้ง (7) Normative Legal Reform มีกรอบกฎหมายและระเบียบที่ชัดเจนครอบคลุม ซึ่งโมเดลนี้เป็นกรอบแนวคิดเชิงนโยบายที่เน้นการสร้างวัฒนธรรมจริยธรรมผ่านภาวะผู้นำ การฝึกอบรมเชิงรุก และระบบคุณธรรม เพื่อบูรณาการความเป็น “คนดี” และ “มืออาชีพ” เข้าด้วยกัน อันจะนำไปสู่การเป็นที่พึ่งของประชาชนและสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่วิชาชีพตำรวจอย่างยั่งยืนในยุคดิจิทัล 3) โดยการน้อมนำหลักทศพิธราชธรรม การละวางอคติ 4 และสังคหวัตถุ 4 มาเป็นอุดมการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ 4) พัฒนาสติแนวใหม่ (Mindful Policing) เพื่อสร้างความตระหนักรู้ในสถานการณ์และเพิ่มความกล้าหาญทางจริยธรรม (Moral Courage) ในการตัดสินใจ

คำสำคัญ: จริยธรรมตำรวจ, จรรยาบรรณวิชาชีพ, สมรรถนะเชิงจริยธรรม, การพัฒนาสติแนวใหม่

Abstract

This academic article aims to present guidelines for promoting ethics, professional conduct, and moral conduct within the police profession in the 21st century—an era characterized by volatility and the dominance of materialism—utilizing a documentary analysis approach.

Guidelines for promotion include: 1) Developing ethical competencies by building an internal foundation for practice; 2) Implementing the KLAHARN Model, which consists of: (1) Key Moral Leadership, emphasizing the vital role of supervisors; (2) Leading Ethical Culture, driving ethics as the organization's core principle; (3) Accountable & Autonomous Ethics Mechanism, establishing independent ethical oversight outside the chain of command; (4) Holistic Ethics Training, providing integrated practical sessions; (5) Accountability with Incentive, ensuring responsibility through reward systems and career advancement; (6) Reporting Protection System, implementing whistleblowing mechanisms to prevent retaliation; and (7) Normative Legal Reform, creating clear and comprehensive legal frameworks. This model serves as a policy framework focused on cultivating an ethical culture through leadership, proactive training, and a merit system to integrate "integrity" and "professionalism," leading to sustainable public trust and a positive image for the police profession in the digital age; 3) Internalizing the principles of Hiri-Ottappa (moral shame and dread), the Four Prejudices (Agati), and the Four Bases of Social Solidarity (Sanghavatthu) as core ideologies for duty; 4) Developing Mindful Policing to enhance situational awareness and foster Moral Courage in decision-making.

Keywords: Police Ethics, Professional Code of Conduct, Ethical Competence, Mindful Policing

1. บทนำ

ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างก้าวกระโดดในศตวรรษที่ 21 การขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ส่งผลให้สังคมเกิดความซับซ้อนมากยิ่งขึ้นกว่าเดิม ทั้งในระดับองค์กรและระดับปัจเจกบุคคลต่างต้องเผชิญกับสภาวะความท้าทายใหม่ที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน (Westerman, Bonnet, & McAfee, 2014) ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นส่งผลกระทบต่อวิถีการดำเนินชีวิตและการทำงาน ก่อให้เกิดการตั้งคำถามสำคัญต่อพื้นฐานทางศีลธรรมและจริยธรรมของมนุษย์ว่า “ความดี จริยธรรม และจรรยาบรรณ ในยุคสมัยใหม่” ควรมีลักษณะอย่างไรจึงจะสอดคล้องกับบริบทของโลกในปัจจุบัน ซึ่งสถานการณ์โลกต้องเผชิญกับความผันผวน ความไม่แน่นอน ความซับซ้อน ความคลุมเครือ (วิลาวัลย์ หงส์นคร, 2566)

จากเดิมการนิยามความดีมักผูกติดอยู่กับจารีตประเพณีหรือคำสอนทางศาสนา ซึ่งเป็นบรรทัดฐานสำคัญในอดีต แต่ในขณะที่ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 การทำความดีถูกยกระดับสู่การเป็นสมรรถนะเชิงจริยธรรม (Ethical Competence) ต้องอาศัยทั้งทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking) และการรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy) เพื่อจำแนกความถูกต้องท่ามกลางสภาวะข้อมูลท่วมท้น (Trilling & Fadel, 2009) รวมถึงการนำแนวคิดเรื่องธรรมาภิบาล (Good Governance) มาใช้จนเป็นกลไกสำคัญในการบริหารจัดการองค์กรให้เกิดความโปร่งใสและความรับผิดชอบ (Accountability) เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับภาค

ประชาชน (Pierre, 2000) รวมถึงในมิติทางพฤติกรรมศาสตร์ การส่งเสริมจริยธรรมยังต้องมุ่งเน้นการสร้าง ความเข้มแข็งจากภายในของบุคคล ผ่านการพัฒนาจิตลักษณะและอำนาจในการควบคุมตนเองเพื่อให้เกิด พฤติกรรมจริยธรรมที่เหมาะสม (ดุงเดือน พันธุนาวิน, 2550) การปฏิบัติหน้าที่ของ “ตำรวจ” ในฐานะต้น ทางของกระบวนการยุติธรรม กำลังเผชิญความท้าทายในการปฏิบัติหน้าที่ในยุคปัจจุบัน ซึ่งมีได้จำกัดอยู่เพียง ทักษะทางเทคนิค แต่ยังต้องดำรงไว้ซึ่ง “จุดยืนทางจริยธรรม” ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลง โดยจะต้อง ปฏิบัติหน้าที่อย่างมีคุณธรรมจริยธรรม ซื่อสัตย์สุจริต ยึดถือประโยชน์ของประเทศไทย บริการประชาชนด้วย ความเต็มใจไม่เลือกปฏิบัติ เพื่อเป็นการบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้แก่ประชาชน (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2564) ซึ่งเป็นประเด็นท้าทายเป็นอย่างยิ่ง ในขณะที่สังคมโลกขับเคลื่อนด้วยข้อมูล Big Data อาชญากรรมต่าง ๆ พัฒนารูปแบบไปสู่ความสลับซับซ้อนมากขึ้น ยากต่อการติดตาม ส่งผลถึงการปฏิบัติหน้าที่จำเป็นต้องเน้น พื้นฐานทางจริยธรรม (Wall, 2007; Bayley & Nixon, 2010) กลายเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ไม่อาจละเลยได้ ในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและรับผิดชอบ (Schwab, 2017)

ข้อเท็จจริงประการหนึ่งที่มีมาแต่เดิม หากกล่าวถึง “จริยธรรมตำรวจ” ยังคงเป็นภาพจำของ ประชาชน เช่น ความสามารถของข้าราชการตำรวจไม่ตรงกับงานที่ปฏิบัติ ปัญหาการวิ่งเต้นซื้อตำแหน่ง การ แต่งตั้งโยกย้ายที่ไม่เป็นธรรม (อดุลย์ ณรงค์ศักดิ์ และคณะ, 2556) พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม การใช้ดุลพินิจที่ ไม่เป็นธรรม และการทุจริตที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชน ยังคงเป็นประเด็นที่ถูกจับตามองมา โดยตลอด (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2561) สำนักงานตำรวจแห่งชาติในฐานะหน่วยบังคับบัญชาตำรวจ ได้ กำหนด ประมวลจริยธรรมตำรวจ พ.ศ. 2564 (ประมวลจริยธรรมข้าราชการตำรวจ พ.ศ.2564) และกฎ ก.ตร. ว่าด้วยจรรยาบรรณตำรวจ พ.ศ. 2566 เป็นมาตรการทางกฎหมายเพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหา หากแต่ ภาพจำของประชาชนยังคงมีอยู่เสมอมา ซึ่งยังไม่มีรูปแบบการบูรณาการเหมาะสมหรือแนวทางการปฏิบัติให้ เป็นรูปธรรม ประมวลจริยธรรมข้าราชการตำรวจ พ.ศ.2564 เป็นการเน้นในแนวทางเดิม โดยเน้นกฎหมาย มากกว่าการพัฒนาจากข้างในจิตใจ

จริยธรรมและจรรยาบรรณ อันเป็นธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติศีลธรรม กฎศีลธรรม (สำนักงานราช บัณฑิตยสภา, 2554) การส่งเสริมจริยธรรม จรรยาบรรณ และการทำความดีในวิชาชีพตำรวจ ในศตวรรษที่ 21 จำเป็นที่จะต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เท่าทันกระแสการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 โดยมี จริยธรรม จรรยาบรรณ และการทำความดีเป็นฐาน เพื่อเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ประชาชน และเป็น การสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่วิชาชีพตำรวจ

2. จริยธรรม จรรยาบรรณ และการทำความดี

จริยธรรม เป็นแนวทางของความประพฤติ ช่วยทำให้เกิดความสงบสุขในสังคม มีคุณค่ามากมายตั้งแต่ ระดับบุคคล ครอบครัว ไปจนถึงประเทศชาติ เป็นสิ่งที่ต้องพึงประพฤติปฏิบัติ (พุทธทาสภิกขุ, 2553)

จริยธรรม ให้ความหมายถึง ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติศีลธรรม กฎศีลธรรม (สำนักงานราช บัณฑิตยสภา, 2554) องค์ประกอบ คือ 1) องค์ประกอบด้านความรู้ ความเข้าใจในเหตุและผลซึ่งอาศัยบนฐาน ของความถูกต้องหรือความดีงาม 2) องค์ประกอบด้านอารมณ์และความรู้สึกผิดคือการแบ่งแยกความรู้สึกด้าน อารมณ์ต่าง ๆ ทั้งรู้สึกผิดรู้สึกชอบ รู้สึกถึงผลของการกระทำดีมีความเชื่อ เกิดความพึงพอใจเกิดความศรัทธา ความเลื่อมใส เพื่อให้ความรู้สึกละอ่อนและอารมณ์เหล่านั้นเป็นแนวทางเพื่อการปฏิบัติตามจริยธรรมอันดี 3) องค์ประกอบด้านพฤติกรรมการแสดงออก คือ การส่งผ่านพฤติกรรมหรือการรับรู้ต่อการกระทำ การตัดสินใจ กระทำตามสถานการณ์ที่เกิดแตกต่างกันไป (เนตรพัฒนา ยาริวิราช, 2556)

ในขณะที่ จรรยาบรรณ หมายถึง ประมวลความประพฤติที่ผู้ประกอบอาชีพการงานแต่ละอย่างกำหนดขึ้น เพื่อรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณชื่อเสียงและฐานะของสมาชิก อาจเขียนเป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่ก็ได้ (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2554) ซึ่งกล่าวถึงความประพฤติที่ควรประพฤติในหมู่คณะ หรือประมวลความประพฤติที่ผู้ประกอบอาชีพการงานแต่ละอย่างกำหนดขึ้น เพื่อรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณชื่อเสียง และฐานะของสมาชิก เช่น จรรยาบรรณครู จรรยาบรรณแพทย์ และจรรยาบรรณพนักงานสอบสวน เป็นต้น (สาโรช บัวศรี, 2526)

การให้ความหมายของคำว่า “ความดี” โดยทั่วไปเข้าใจได้ถึง การไม่เบียดเบียนและการทำหน้าที่ การไม่เบียดเบียน หลายคนมองว่าความดีพื้นฐาน คือ การไม่ทำให้ตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน ส่วนการทำตามหน้าที่ (Functional Goodness) ความดีสื่อถึงความหมายของการรับบทบาทและหน้าที่ของตนเอง เช่น สื่อมวลชนที่ดีคือคนที่ทำหน้าที่เสนอข้อเท็จจริงอย่างตรงไปตรงมา รู้ว่าอะไรควรหรือไม่ควรทำตามหน้าที่ที่ตนเองพึงปฏิบัติ (ประชาไท, 2551)

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2554) ให้ความหมายคำว่า “ดี” หมายถึง มีลักษณะที่เป็นไปในทางที่ต้องการ น่าปรารถนา น่าพอใจ ใช้ในความหมายที่ตรงข้ามกับลักษณะบางอย่างแล้วแต่กรณี คือ ตรงข้ามกับชั่ว เช่น คนดี ความดี, ตรงข้ามกับร้าย เช่น โชคดี เคราะห์ดี

ความดี เป็นนิมิตทัศน์ (Concept) สามารถเปลี่ยนไปตามมุมมองที่เรามอง แบ่งมุมมองออกได้เป็น 4 มิติ ดังนี้

1. มุมมองเชิงปรัชญาจริยศาสตร์ มองความดี มิได้หมายถึงเพียงพฤติกรรมที่น่าชื่นชม แต่หมายถึงหลักเกณฑ์ทางอุดมคติที่ใช้กับการตัดสินใจของมนุษย์ โดยสามารถแบ่งมุมมองออกเป็น 3 สำนักคิดหลักที่สำคัญ ดังนี้ 1) จริยศาสตร์เชิงหน้าที่ (Deontology) มองความดีจากการกระทำที่สอดคล้องกับกฎศีลธรรมหรือหน้าที่อันเป็นสากล โดยไม่คำนึงถึงผลลัพธ์ที่จะตามมา (Duty-based) มนุษย์ต้องทำตามหน้าที่ที่เหตุผลบอกว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องในตัวเอง เช่น การไม่โกหกคือความดี แม้ว่าการโกหกนั้นจะช่วยให้เรารอดพ้นจากอันตรายก็ตาม (Kant, 1993) 2) จริยศาสตร์เชิงประโยชน์นิยม มองความดีโดยการตัดสินความดีจากผลลัพธ์ของการกระทำโดยยึดหลัก ประโยชน์สุขสูงสุดของคนจำนวนมากที่สุด (The greatest good for the greatest number) ความดีในแง่นี้คือการเลือกทางปฏิบัติที่ก่อให้เกิดความทุกข์น้อยที่สุดและสร้างความสุขได้มากที่สุดแก่ส่วนรวม (Mill, 2001) 3) คุณธรรมจริยศาสตร์ (Virtue Ethics) เป็นมุมมองที่เก่าแก่ที่สุดย้อนไปถึงสมัย ซึ่งมีได้เน้นที่กฎหรือผลลัพธ์ มองความดีจากลักษณะนิสัยของผู้กระทำ ความดีคือการฝึกฝนตนเองให้มีคุณธรรม (Virtues) เช่น ความกล้าหาญ ความยุติธรรม และความพอประมาณ จนกลายเป็นนิสัยถาวรภายในการกระทำที่ดีจะหลั่งไหลออกมาจากจิตใจที่ดีโดยธรรมชาติ (Aristotle, 1999)

2. มุมมองเชิงพฤติกรรมศาสตร์ (Behavioral Perspective) มองความดีผ่าน “โลกภายใน” และกระบวนการหล่อหลอมทางจิตวิทยา อาทิเช่น ทฤษฎีต้นไม้งจริยธรรม ความดี คือ พฤติกรรมที่เป็น “ดอกผล” ซึ่งเกิดจาก “ราก” (สติปัญญาและประสบการณ์) และ “ลำต้น” ซึ่งเป็นจิตลักษณะ เช่น ความมุ่งมั่นควบคุมตนเอง (ดุจเดือน พันธมนาวิน, 2550)

3. มุมมองเชิงรัฐศาสตร์และสังคมวิทยา (Socio-Political Perspective) มองความดีในฐานะกติกาและการอยู่ร่วมกัน อย่างมีธรรมาภิบาล (Governance) ความดีคือการบริหารจัดการที่โปร่งใส ตรวจสอบได้ และเป็นธรรม เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือให้กับสังคม (Pierre, 2000) รวมถึงความดีในฐานะหน้าที่พลเมือง คือ การไม่ละเมิดสิทธิผู้อื่น เคารพความหลากหลาย และการมีส่วนร่วมเพื่อประโยชน์สาธารณะ (Public Interest)

4. มุมมองเชิงวิชาชีพ (Professional Ethics) มองความดีผ่านมาตรฐานการปฏิบัติงานและความรับผิดชอบ (Accountability) เกี่ยวข้องกับจริยธรรมวิชาชีพ สามารถทำความเข้าใจรายละเอียด ดังนี้ 1) ความดีในฐานะพันธสัญญาต่อสังคม (Social Contract) จรรยาบรรณวิชาชีพ (Professional Codes of Conduct) มิได้มีไว้เพื่อควบคุมพฤติกรรมเท่านั้น แต่มีไว้เพื่อปกป้องผู้รับบริการ และรักษาศรัทธาของสาธารณชน (Public Trust) ความดีในเชิงวิชาชีพจึงมิใช่เพียงการเป็นคนมีจิตใจดี แต่คือการปฏิบัติตามมาตรฐานที่วิชาชีพกำหนดไว้เพื่อประกันความปลอดภัยและคุณภาพชีวิตของประชาชน (Trilling & Fadel, 2009) เช่น จริยธรรมตำรวจที่ต้องรักษากฎหมายอย่างเที่ยงธรรมเพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ 2) ความดีในฐานะการทำหน้าที่อย่างสมบูรณ์ (Functional Goodness) ความรับผิดชอบ (Accountability) เปลี่ยนนิยามความดีจากการไม่ทำชั่วมาเป็นการทำหน้าที่ให้สำเร็จอย่างถูกต้อง ในเชิงวิชาชีพ การทำงานให้สำเร็จแต่ปราศจากความถูกต้อง หรือการมีความถูกต้องแต่ทำงานไม่สำเร็จ ล้วนไม่ถือว่าเป็นความดีเชิงวิชาชีพ ความดีจึงต้องบูรณาการทั้งประสิทธิภาพ (Efficiency) และความชอบธรรม (Legitimacy) เข้าด้วยกัน (Pierre, 2000) 3) ความดีในฐานะการกำกับตนเอง (Self-Regulation) การรักษามาตรฐานวิชาชีพเกี่ยวข้องโดยตรงกับอำนาจควบคุมตนเอง (Internal Locus of Control) ซึ่งเป็นจิตลักษณะที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งของบุคคลที่มีจริยธรรม บุคคลที่เก่งและดีในเชิงวิชาชีพจะใช้มาตรฐานงานเป็นเครื่องกำกับพฤติกรรมแม้ในสภาวะที่ไร้การตรวจสอบจากภายนอก เพื่อธำรงไว้ซึ่งเกียรติศักดิ์แห่งวิชาชีพของตน (ดุจเดือน พันธุมนาวิน, 2550)

จริยธรรมตำรวจควรเป็นการบูรณาการ 4 มิติ ทั้งมุมมองเชิงปรัชญาจริยศาสตร์ มุมมองเชิงพฤติกรรมศาสตร์ มุมมองเชิงรัฐศาสตร์และสังคมวิทยา และมุมมองเชิงวิชาชีพ เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาอย่างรอบด้าน

3. สมรรถนะเชิงจริยธรรม

สมรรถนะเชิงจริยธรรม (Ethical Competence) หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการบูรณาการความรู้ ความเข้าใจเชิงจริยธรรมเข้ากับทักษะการตัดสินใจและการลงมือปฏิบัติ เพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์ที่ซับซ้อนได้อย่างถูกต้องตามหลักการทางศีลธรรมและมาตรฐานวิชาชีพ (Ethical Competence as an Integrative Ability) การตระหนักรู้และการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม (Ethical Awareness & Reasoning) บุคคลที่มีสมรรถนะนี้ต้องสามารถจำแนกประเด็นขัดแย้งทางจริยธรรม (Ethical Dilemmas) ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว และใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่ซับซ้อนในการวิเคราะห์ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องพัฒนาการทางจริยธรรมที่มุ่งเน้นการใช้หลักการสากลมากกว่าความเกรงกลัวต่อความผิด (Kohlberg, 1984) สมรรถนะทางจริยธรรมเป็นตัวแยกแยะสำคัญระหว่างการใช้ทักษะกับความเป็นมืออาชีพอย่าง (Andy Friedman, 2021)

4. ปัญหาเกี่ยวกับจริยธรรมในศตวรรษที่ 21

วิกฤตการณ์ทางวัฒนธรรมและระบบสื่อสารไร้พรมแดน (Cultural Imperialism) ในศตวรรษที่ 21 กระแสโลกาภิวัตน์นำไปสู่สภาวะการครอบงำโลกทางวัฒนธรรม ผ่านระบบการสื่อสารที่รวดเร็ว ทำให้อิทธิพลทางความคิด การมองโลก และวิถีชีวิตจากประเทศที่พัฒนาแล้ว (Westernization) ไหลบ่าเข้าสู่สังคมไทยอย่างรุนแรง ก่อให้เกิดระบบผูกขาดวัฒนธรรมที่ทำให้เอกลักษณ์เดิมสูญหายไป เกิดการเปลี่ยนแปลงค่านิยม และการตกเป็นทาสของวัตถุ (Materialism & Consumerism) สังคมไทยกำลังเผชิญกับภาวะการเหินห่างจากศาสนาและเปลี่ยนผ่านไปสู่การเป็นทาสของวัตถุนิยมและบริโภคนิยม ค่านิยมที่มุ่งเน้นความต้องการภายนอกมากกว่าความมั่นคงทางจิตใจ ส่งผลให้เกิดการรับวัฒนธรรมที่ไม่เหมาะสม และกระทบต่อพฤติกรรม

ของเยาวชนอย่างเห็นได้ชัด ส่งผลให้เกิดปัญหาเชิงโครงสร้างและจริยธรรม (Structural & Ethical Issues) อย่างรุนแรง ผลกระทบสะสมจากปัจจัยข้างต้นนำไปสู่ปัญหาการทุจริตฉ้อราษฎร์บังหลวง (Corruption) และความประพฤติที่เสื่อมถอยของคนในชาติ ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญในการพัฒนาประเทศตามหลักธรรมาภิบาล (พระปลัดภราดร อภิวิฑูโน (เขียวเสน), สุปรีชา ชำนาญภูมิพร และสุภาพ เต็มรัตน์, 2567)

พระไพศาล วิสาโล (2552) กล่าวถึง ปัญหาจริยธรรมเสื่อมโทรมกำลังเป็นปัญหาทั่วโลก ดังนี้

1) วิกฤตการณ์จริยธรรมในระดับสากล ปัญหาจริยธรรมเสื่อมโทรมไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนา แต่เป็นปัญหาระดับโลก แม้แต่ในประเทศที่เจริญทางวัตถุอย่างสหรัฐอเมริกา ก็เผชิญกับวิกฤตจริยธรรมที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคม เช่น อาชญากรรมในเด็ก จริยธรรมการทำงานที่ตกต่ำ และช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจน ซึ่งสะท้อนว่า ความเจริญทางวัตถุเพียงอย่างเดียวไม่สามารถสร้างความยั่งยืนได้หากปราศจากจริยธรรมกำกับ

2) จริยธรรมในมิติใหม่ (New Dimensions of Ethics) จริยธรรมในโลกยุคใหม่ไม่ได้จำกัดอยู่แค่ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล แต่ขยายขอบเขตไปสู่ระดับที่ซับซ้อนขึ้น กล่าวคือ ขยายความไปถึง (1) จริยธรรมสิ่งแวดล้อม มองว่ามนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ ไม่ใช่เจ้าของธรรมชาติ เน้นการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมแม้จะทำให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น (2) จริยธรรมระดับบริษัทและประเทศ จริยธรรมไม่ใช่เรื่องส่วนบุคคลอีกต่อไป แต่เป็นเรื่องที่บริษัท (Corporations) และประเทศต้องรับผิดชอบ เช่น การไม่ใช้แรงงานเด็ก การไม่ลงทุนในประเทศที่ละเมิดสิทธิมนุษยชน และความรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์ที่ส่งผลเสียต่อโลก (3) จริยธรรมการเมืองและธุรกิจ มีการเรียกร้องประชาธิปไตยแบบคุณธรรม และวิชาจริยธรรมธุรกิจ เพื่อสร้างความโปร่งใสและตรวจสอบได้

3) คุณลักษณะพิเศษของจริยธรรมยุคใหม่ ครอบคลุมหลายด้าน ทั้งด้านสิ่งแวดล้อม สิทธิเด็กและสตรี ความหลากหลายทางเชื้อชาติ และจริยธรรมในเทคโนโลยี เป็นที่น่าสังเกตว่าจริยธรรมยุคใหม่ได้รับแรงบันดาลใจจากแนวคิดมนุษยนิยม (Humanism) มากขึ้น ในขณะที่บทบาทของศาสนาแบบเดิมลดลง ซึ่งส่งผลให้ศาสนาจำเป็นต้องปรับตัวโดยนำจริยธรรมสมัยใหม่ เช่น สิทธิมนุษยชน และการอนุรักษ์โลก เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของคำสอน เพื่อให้ยังคงมีบทบาทสำคัญในสังคมร่วมสมัย

สรุปได้ว่า ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นก่อให้เกิดภาวะวัตถุนิยมที่ครอบงำค่านิยมสังคมไทยจนละเลยความเข้มแข็งทางจิตใจ นำไปสู่ปัญหาการทุจริตและการเสื่อมถอยทางจริยธรรมเชิงโครงสร้างที่เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาประเทศตามหลักธรรมาภิบาล จริยธรรมยุคใหม่จึงต้องขยายขอบเขตจากระดับบุคคลสู่ระดับองค์กร และระดับประเทศ โดยครอบคลุมทั้งมิติสิ่งแวดล้อม สิทธิมนุษยชน และความโปร่งใส ส่งผลให้ศาสนาต้องปรับตัวเข้าหาแนวคิดมนุษยนิยมและการอนุรักษ์โลก เพื่อให้ยังคงมีบทบาทสำคัญในการชี้นำสังคมร่วมสมัยได้อย่างเท่าทัน

5. สมรรถนะเชิงจริยธรรมว่าด้วยจริยธรรมและจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพตำรวจ

คณะกรรมการข้าราชการตำรวจได้กำหนดประมวลจริยธรรม เพื่อเป็นการเปลี่ยนผ่านจากการเน้นระเบียบวินัย (Discipline) มาสู่การเน้นสมรรถนะเชิงจริยธรรม (Ethical Competence) ซึ่งสอดคล้องกับบริบทของสังคมยุคใหม่ที่ต้องการตำรวจที่มีความเป็นมืออาชีพ (Professionalism) และมีความรับผิดชอบต่อสังคม (Accountability) ที่สูงขึ้น และเพื่อให้ข้าราชการตำรวจมีเกียรติและศักดิ์ศรี เป็นที่เชื่อถือศรัทธาของประชาชน และเป็นกลไกสำคัญในกระบวนการยุติธรรมที่มีธรรมาภิบาล

โดยสมรรถนะเชิงจริยธรรมที่ตำรวจพึงปฏิบัติ 7 ประการ ประกอบด้วย (1) ยึดมั่นในสถาบันหลัก ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (2) ซื่อสัตย์สุจริต ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความโปร่งใส ไม่แสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ รับผิดชอบต่อหน้าที่ และเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (3) กล้าตัดสินใจและยืนหยัดในสิ่งที่ถูกต้อง: กล้าคัดค้านในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ไม่ยอมทำผิดเพียงเพื่อรักษาประโยชน์ส่วนตนหรือพวกพ้อง และวางตัวเป็นกลางทางการเมือง (4) คิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว มีจิตสาธารณะ เสียสละ และร่วมมือร่วมใจเพื่อประโยชน์สุขของสังคม (5) มุ่งผลสัมฤทธิ์และคุณภาพของงาน ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรวดเร็ว เที่ยงธรรม ทนต่อสถานการณ์ และรักษามาตรฐานการทำงานระดับสากล (6) ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเที่ยงธรรมและปราศจากอคติ: ยึดถือความเสมอภาค ไม่เลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศ ศาสนา สถานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม และ (7) ดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดี รักษาภาพลักษณ์ผู้พิทักษ์สันติราษฎร์ ปฏิบัติต่อประชาชนด้วยความสุภาพอ่อนน้อม และน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิต

อีกทั้ง ได้กำหนด กฎ ก.ตร. ว่าด้วยจรรยาบรรณตำรวจ พ.ศ. 2566 เพื่อเป็นกรอบพฤติกรรมวิชาชีพ ชัดเจนและเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน เพื่อรักษาเกียรติศักดิ์และศักดิ์ศรีของความเป็นตำรวจ มี 12 ข้อปฏิบัติหลัก สรุปได้ดังนี้

1. มิติด้านตัวตนและอุดมการณ์ (Personal Identity & Ideology)

- อุดมคติและศักดิ์ศรี: ต้องยึดถืออุดมคติของตำรวจเป็นแนวทาง เพื่อบรรลุปรัชญา “ผู้พิทักษ์สันติราษฎร์” และกล้ายืนหยัดในสิ่งที่ถูกต้องดีงาม (ข้อ 3.1)
- การครองตน: ต้องหลีกเลี่ยงและละเว้นจาก “อบายมุข” ทั้งปวง และวางตนให้เหมาะสมตามฐานานุกรม (ข้อ 3.2, 3.3)
- การพัฒนาตนเอง: ต้องใฝ่หาความรู้และทักษะใหม่อยู่เสมอเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน (ข้อ 3.4)

2. มิติด้านความถูกต้องตามกฎหมายและสุจริตธรรม (Legal Integrity & Honesty)

- หลักนิติธรรม: ยึดถือรัฐธรรมนูญและกฎหมายเป็นที่ตั้งอย่างเคร่งครัด (ข้อ 3.5)
- ความโปร่งใส: ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความสุภาพ ซื่อสัตย์สุจริต ไม่ใช่ตำแหน่งหน้าที่แสวงหาประโยชน์หรือยอมให้ผู้อื่นใช้อิทธิพลเหนือการตัดสินใจ (ข้อ 3.6)
- ความลับทางราชการ: ต้องรักษาความลับของทางราชการและข้อมูลของประชาชนอย่างเคร่งครัด (ข้อ 3.7)
- การรักษาทรัพย์สิน: ดูแลรักษาทรัพย์สินของรัฐด้วยความระมัดระวังเสมือนเป็นของตนเอง (ข้อ 3.8)

3. มิติด้านมาตรฐานวิชาชีพและการใช้อำนาจ (Professionalism & Power)

- การใช้กำลัง: ตระหนักว่าการใช้อาวุธหรือความรุนแรงเป็น “มาตรการสุดท้าย” (Last Resort) และต้องเป็นไปตามกรอบกฎหมายเท่านั้น (ข้อ 3.9)
- ความเป็นมืออาชีพ: การสืบสวนสอบสวนต้องใช้หลักวิชาการ ปฏิภาณไหวพริบ และสติปัญญา เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงและความยุติธรรม โดยไม่ใช้อำนาจมิชอบ (ข้อ 3.10)

4. มิติด้านการบริการและวัฒนธรรมองค์กร (Public Service & Organization)

- จิตบริการ: อำนวยความสะดวกและให้บริการประชาชนด้วยความเป็นธรรม มีน้ำใจ สุภาพ และอ่อนโยน เพื่อสร้างความศรัทธา (ข้อ 3.11)

- ภาวะผู้นำและทีมงาน: ผู้บังคับบัญชาต้องเป็นแบบอย่างและใช้ "ระบบคุณธรรม" ในการปกครอง ส่วนผู้ใต้บังคับบัญชาต้องเคารพคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายและรักษาความสามัคคี (ข้อ 3.12)

ความสอดคล้องของประมวลจริยธรรมตำรวจ พ.ศ. 2564 กับ กฎ ก.ตร. ว่าด้วยจรรยาบรรณตำรวจ พ.ศ. 2566 เป็นสร้างระบบการกำกับดูแลคู่ขนาน โดยประมวลจริยธรรมตำรวจเป็นแนวทางสร้างคนดีที่มีคุณธรรมพื้นฐาน และกฎ ก.ตร. 2566 สร้างมืออาชีพ มีจรรยาบรรณวิชาชีพ เมื่อนำมาบูรณาการกันจะกลายเป็นสมรรถนะเชิงจริยธรรม (Ethical Competence) ที่แข็งแกร่งสำหรับตำรวจในศตวรรษที่ 21 สรุปดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สรุปประเด็นสำคัญจากประมวลจริยธรรมตำรวจ พ.ศ. 2564 และ กฎ ก.ตร. ว่าด้วยจรรยาบรรณตำรวจ พ.ศ. 2566

ประเด็นหลัก	ประมวลจริยธรรมฯ 2564 (อุดมการณ์)	กฎ ก.ตร. 2566 (แนวปฏิบัติ)	ความสอดคล้อง/ สิ่งที่เพิ่มขึ้น
อุดมการณ์สถาบัน	เน้นการยึดมั่น ซาติ ศาสนา มหากษัตริย์ และ ประชาธิปไตยฯ	ย้ำเรื่องความภาคภูมิใจในวิชาชีพและการอุทิศตนเพื่อ “ผู้พิทักษ์สันติราษฎร์”	เปลี่ยนจากอุดมการณ์ระดับชาติสู่ “จิตวิญญาณวิชาชีพ”
ความซื่อสัตย์	เน้นความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และไม่แสวงหาประโยชน์	ห้ามใช้อิทธิพลแทรกแซงการตัดสินใจ และต้องรักษาความลับราชการ	เพิ่มความเข้มข้นในเรื่องการรักษาความลับ และการคุ้มครองพยาน
การใช้อำนาจ	เน้นการตัดสินใจที่ถูกต้องชอบธรรม และความเที่ยงธรรม	ระบุชัดเจนเรื่องการใช้อาวุธ/กำลังและการสืบสวนตามหลักวิชาการ	เปลี่ยนจากหลักความยุติธรรมสู่เกณฑ์การใช้กำลัง
การบริการประชาชน	เน้นจิตสาธารณะและการไม่เลือกปฏิบัติ	เน้นกิริยาจาสุภาพ อ่อนโยน และการอำนวยความสะดวก	เน้นทักษะการสื่อสารเพื่อสร้างความศรัทธา
วินัยส่วนตัว	เน้นการดำรงตนเป็นแบบอย่างและเศรษฐกิจพอเพียง	ระบุชัดเจนให้ละเว้นอบายมุขและการเฝ้เรียนรู้ตลอดชีวิต	เพิ่มข้อห้ามเชิงพฤติกรรมเพื่อป้องกันความเสื่อมเสียต่อองค์กร

ที่มา: สังเคราะห์โดยผู้เขียน

6. แนวทางการส่งเสริมจริยธรรม จรรยาบรรณ และการทำความดีในวิชาชีพตำรวจ

แม้ว่าคณะกรรมการข้าราชการตำรวจ ได้กำหนดประมวลจริยธรรมข้าราชการตำรวจ พ.ศ. 2564 และ กฎ ก.ตร. ว่าด้วยจรรยาบรรณตำรวจ พ.ศ. 2566 เพื่อเป็นเกณฑ์บังคับจาก “ภายนอก” แต่ปัญหาการใช้ อำนาจในทางมิชอบยังคงปรากฏให้เห็น เช่น วิพาทิ ทิพย์คงคา (2568) กล่าวถึง กลไกควบคุมจริยธรรมยังเป็น เรื่องที่ห่างไกลจากชีวิตจริงและไม่สอดคล้องกับบริบทการปฏิบัติงานประจำวัน การขาดการให้ความรู้และการ สร้างความเข้าใจในเชิงพฤติกรรม โดยการแก้ปัญหาที่ยั่งยืนจึงจำเป็นต้องมุ่งเน้นที่การส่งเสริมจาก “ภายใน” หรือการสร้างจิตสำนึกและสมรรถนะเชิงจริยธรรมให้เกิดขึ้นในใจข้าราชการตำรวจ มีแนวทางนำเสนอ ดังต่อไปนี้

1) สมรรถนะเชิงจริยธรรม สร้างรากฐานการปฏิบัติจากภายใน

ความดีในมุมมองเชิงวิชาชีพไม่ได้หมายถึงเพียงการปฏิบัติตามกฎระเบียบ แต่คือการมีสมรรถนะเชิงจริยธรรม (Ethical Competence) ซึ่งเป็นการบูรณาการระหว่างความรู้เชิงจรรยาบรรณวิชาชีพและทักษะการตัดสินใจในสถานการณ์ที่ซับซ้อน (Trilling & Fadel, 2009) สมรรถนะนี้เริ่มต้นจากการตระหนักรู้เชิงจริยธรรม (Ethical Awareness) ที่ช่วยให้ตำรวจสามารถจำแนกผลประโยชน์ส่วนตนออกจากความถูกต้องได้อย่างรวดเร็ว เมื่อข้าราชการตำรวจมีสมรรถนะเชิงจริยธรรม จะนำไปสู่การทำงานที่เป็นมืออาชีพ (Professionalism) โดยมองว่าความดีคือความรับผิดชอบ (Accountability) และการรักษามาตรฐานวิชาชีพคือการปกป้องประชาชนผู้รับบริการ (Pierre, 2000) การปฏิบัติจากภายในในขั้นนี้จึงเป็นการเปลี่ยนกระบวนทัศน์จากการทำตามคำสั่ง (Compliance) มาเป็นการทำตามมโนธรรมสำนึก (Conscience)

2) กล้าหาญ โมเดล (KLAHARN Model) แนวทางสร้างวัฒนธรรมจริยธรรม

กล้าหาญ โมเดล มาจากการศึกษาวิจัย เรื่อง ปัญหาและการพัฒนากลไกควบคุมจริยธรรมของข้าราชการ ตำรวจชั้นประทวนของไทย (วิภาที ทิพย์คงคา, 2568) เสนอกรอบแนวคิดเชิงนโยบายสำหรับการพัฒนาในระยะยาวเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่เป็นระบบในการพัฒนากลไกการควบคุมจริยธรรมของข้าราชการตำรวจ โดยประกอบไปด้วย

K = Key Moral Leadership หมายถึง เน้นบทบาทสำคัญของผู้บังคับบัญชาในการเป็นต้นแบบในแสดงออกถึงความซื่อสัตย์ ยุติธรรม และกล้ายืนหยัดในสิ่งที่ถูกต้อง

L (Leading Ethical Culture) หมายถึง ผลักดันจริยธรรมให้เป็นแนวทางหลักขององค์กรให้วัฒนธรรมองค์กรช่วยส่งเสริมพฤติกรรมจริยธรรม

A (Accountable & Autonomous Ethics Mechanism) หมายถึง การจัดตั้งกลไกควบคุมจริยธรรมที่แยกเป็นอิสระจากสายบังคับบัญชา

H (Holistic Ethics Training) หมายถึง การอบรมเชิงปฏิบัติแบบบูรณาการ สะท้อนสถานการณ์จริงในงานตำรวจ

A (Accountability with Incentive) หมายถึง การกำกับความรับผิดชอบด้วยระบบรางวัลและความก้าวหน้าในหน้าที่ และการพัฒนาระบบจูงใจที่เหมาะสมและเป็นธรรม เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนพฤติกรรมที่มีจริยธรรมของตำรวจชั้นประทวนอย่างยั่งยืน

R (Reporting Protection System) หมายถึง การจัดระบบร้องเรียนที่คุ้มครองผู้แจ้งข้อมูลไม่ให้ถูกกลั่นแกล้ง

N (Normative Legal Reform) หมายถึง การมีกรอบกฎหมายและระเบียบที่ชัดเจนครอบคลุม และสามารถบังคับใช้ได้จริง เพื่อควบคุมและส่งเสริมพฤติกรรมจริยธรรมของตำรวจชั้นประทวนอย่างมีประสิทธิภาพ

ภาพที่ 1 กล้าหาญ โมเดล (KLAHARN Model)

3) การน้อมนำพุทธธรรมสู่อุดมการณ์วิชาชีพตำรวจ

พุทธธรรมเป็นเครื่องมือสำคัญในการบ่มเพาะจริยธรรมจากภายใน โดยเฉพาะหลักการที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการตำรวจ จินนวัตร ก้อนทองดี (2566); นำพล พรหมการัตน์ และ พูนชัย ปันนียะ (2561) กล่าวถึงประเด็นสำคัญในการปฏิบัติหน้าที่จะต้องมีความเป็นมืออาชีพในการรักษาความปลอดภัย ลดอาชญากรรม สามารถรับมือกับดักไซเบอร์ สร้างนวัตกรรม ปรับรูปแบบการทำงานให้ใช้กำลังน้อยลง มีความเป็นผู้นำเพิ่มขึ้น สร้างความเชื่อมั่นแก่ประชาชน

ทั้งนี้ ผู้เขียนนำหลักพุทธธรรมมาวิเคราะห์และบูรณาการ ดังนี้

(1) หิริโอตตปละ ความละอายและเกรงกลัวต่อบาป เป็นเครื่องมือสำคัญในการรักษาสัจจะและความโปร่งใสแม้ในที่ลับตาคน (พระไพศาล วิสาโล, 2552)

(2) การละวางอคติ 4 อันหมายถึง ฐานะอันไม่พึงถึง ทางความประพฤติน่าผิด ความไม่เที่ยงธรรม ความลำเอียง (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต), 2551) ตำรวจยุคใหม่ต้องใช้วิจารณญาณที่ปราศจากความลำเอียง (ฉันทาคติ, โทสาคติ, ภัยาคติ, โมหาคติ) เพื่อรักษาหลักความเสมอภาคและการไม่เลือกปฏิบัติ

(3) สังคหัตถ์ 4 ธรรมเครื่องยึดเหนี่ยว คือ ยึดเหนี่ยวใจบุคคล และประสานหมู่ชนไว้ในสามัคคี หลักการสงเคราะห์ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต), 2551) การครองตนผ่านปิยวาจา (วาจาสุภาพ) และอรรถจริยา (การบำเพ็ญประโยชน์) เพื่อสร้างความศรัทธา (Public Trust) ซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุดของจรรยาบรรณตำรวจ พ.ศ. 2566

4) การพัฒนาสติตามแนวจิตวิทยา สร้างความตระหนักรู้จากภายใน

ในมิติของจิตวิทยาและพฤติกรรมศาสตร์ การพัฒนาสติมิใช่เพียงการทำสมาธิทางศาสนา แต่คือกระบวนการทางจิตวิทยาในการฝึกฝนการรับรู้ (Perception) และการควบคุมตนเอง (Self-Regulation) ที่ถูกนำมาใช้อย่างแพร่หลายในการพัฒนาสมรรถนะของมนุษย์ในยุคปัจจุบัน เป็นสถานะของการตระหนักรู้ที่เกิดขึ้นจากการจดจ่ออยู่กับประสบการณ์ในขณะปัจจุบันอย่างตั้งใจ โดยปราศจากการตัดสิน (Non-judgmental Awareness) ในทางจิตวิทยาสติถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการลดการตอบสนองด้วยอารมณ์

แบบฉับพลัน (Reactivity) และเพิ่มความยืดหยุ่นทางจิตใจ (Psychological Flexibility) ช่วยให้บุคคลสามารถหยุดคิดก่อนที่จะตัดสินใจกระทำใด ๆ ลงไป (Kabat-Zinn, 1994) ในทางพฤติกรรมศาสตร์ สติทำหน้าที่เป็นกลไกสำคัญในการเสริมสร้างอำนาจควบคุมตนเอง

ผู้เขียนนำเสนอให้เห็นถึงการพัฒนาสติในวิชาชีพตำรวจหรือ “Mindful Policing” นั้น เน้นผลลัพธ์ 3 ประการ ประการแรก การตระหนักรู้ในสถานการณ์ (Situational Awareness) ช่วยให้ตำรวจรับรู้สภาพแวดล้อมได้รอบด้าน ลดความเสี่ยงจากการตัดสินใจที่ผิดพลาดจากความตื่นตระหนกหรือความกลัว (ภยากติ)

ประการที่สอง การจัดการความเครียดสะสม สติช่วยลดภาวะ Burnout ซึ่งเป็นสาเหตุหลักหนึ่งที่นำไปสู่การแสดงออกทางจริยธรรมที่เสื่อมถอยและการใช้อำนาจเกินขอบเขต

ประการที่สาม ความกล้าหาญทางจริยธรรม (Moral Courage) สติช่วยให้ใจมีความมั่นคงพอที่จะปฏิเสธผลประโยชน์ที่ไม่ถูกต้องตามที่กำหนดใน กฎ ก.ตร. ว่าด้วยจรรยาบรรณตำรวจ พ.ศ. 2566 โดยมองเห็นผลกระทบที่กว้างขวางมากกว่าเพียงผลประโยชน์เฉพาะหน้า

แนวทางการส่งเสริมจริยธรรม จรรยาบรรณ และการทำความดีในวิชาชีพตำรวจ ในศตวรรษที่ 21 จำเป็นที่จะต้อง (1) สร้างสมรรถนะเชิงจริยธรรม (Ethical Competence) เป็นการวางรากฐานการปฏิบัติจากภายใน โดยมุ่งเน้นการบูรณาการความรู้เชิงจรรยาบรรณวิชาชีพเข้ากับทักษะการตัดสินใจในสถานการณ์ที่ซับซ้อน (2) ประยุกต์ใช้ กล้าหาญ โมเดล (KLAHARN Model) เป็นกรอบแนวคิดเชิงนโยบายเพื่อสร้างวัฒนธรรมจริยธรรมในวิชาชีพตำรวจ (3) การน้อมนำพุทธธรรมสู่อุดมการณ์วิชาชีพตำรวจ เป็นการบ่มเพาะจิตสำนึกผ่านหลักธรรมทางศาสนา เพื่อสร้างความศรัทธาจากประชาชน และ (4) การพัฒนาสติตามแนวจิตวิทยา (Mindful Policing) เป็นการฝึกฝนการตระหนักรู้จากภายใน เพื่อเป็นเครื่องมือในการกำกับพฤติกรรม เพื่อสร้างการตระหนักรู้สถานการณ์ (Situational Awareness) ช่วยให้ตำรวจรับรู้สภาพแวดล้อมได้รอบด้านและลดการตัดสินใจที่ผิดพลาดจากความตื่นตระหนก การจัดการความเครียดสะสม (Stress Management) ลดภาวะ Burnout และป้องกันการใช้อำนาจเกินขอบเขต สร้างความกล้าหาญทางจริยธรรม (Moral Courage) สร้างความมั่นคงทางจิตใจให้กล้าปฏิเสธผลประโยชน์ที่ไม่ถูกต้องตามที่กำหนดในกฎ ก.ตร. ว่าด้วยจรรยาบรรณตำรวจ พ.ศ. 2566

7. สรุป

ถ้าเพียงการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายผ่านประมวลจริยธรรมตำรวจ พ.ศ. 2564 และกฎ ก.ตร. ว่าด้วยจรรยาบรรณตำรวจ พ.ศ. 2566 ยังไม่เพียงพอต่อการแก้ไขวิกฤตศรัทธาและปัญหาการทุจริตเชิงโครงสร้างได้อย่างยั่งยืน เนื่องจากมาตรการดังกล่าวเป็นเพียงเกณฑ์บังคับจากภายนอก (Compliance) ที่มักเผชิญกับข้อจำกัดด้านบริบทการปฏิบัติงานจริงและค่านิยมวัฒนธรรมที่ครอบงำสังคม

สาระสำคัญของการยกระดับวิชาชีพตำรวจยุคใหม่จึงต้องมุ่งเน้นไปที่ (1) การสร้างสมรรถนะเชิงจริยธรรม” (Ethical Competence) ซึ่งเป็นการบูรณาการระหว่างความรู้ทางวิชาชีพเข้ากับมโนธรรมสำนึก (Conscience)

(2) การสร้างวัฒนธรรมองค์กรผ่าน “กล้าหาญ โมเดล” (KLAHARN Model) ซึ่งเน้นบทบาทของผู้นำในการเป็นต้นแบบ (Key Moral Leadership) การจัดตั้งกลไกควบคุมที่เป็นอิสระ การอบรมเชิงปฏิบัติที่สะท้อนสถานการณ์จริง และการพัฒนาระบบแรงจูงใจที่เกื้อหนุนต่อการทำความดี เพื่อเปลี่ยนภาพจำเชิงลบสู่ภาพลักษณ์มืออาชีพที่มีธรรมาภิบาล

(3) การน้อมนำพุทธธรรมสู่อุดมการณ์ โดยใช้หลักหิริโอตตปปะ เป็นเครื่องมือสร้างความละเอียดเกรงกลัวต่อบาป หลักอคติ 4 เพื่อการจัดการเลือกปฏิบัติ และหลักสังคหวัตถุ 4 เพื่อสร้างความสัมพันธ์และศรัทธาจากประชาชน (Public Trust) ซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุดของวิชาชีพ

(4) การพัฒนาจิตวิทยาสติ (Mindful Policing) เพื่อเป็นเครื่องมือในการควบคุมตนเอง (Self-Regulation) และเพิ่มความยืดหยุ่นทางจิตใจ ช่วยให้ตำรวจสามารถหยุดยั้งปฏิกิริยาทางอารมณ์ฉับพลัน ลดความเสี่ยงในการตัดสินใจที่ผิดพลาดจากความกลัวหรืออคติ และสร้างความกล้าหาญทางจริยธรรม (Moral Courage) ในการปฏิเสธผลประโยชน์มิชอบ

การส่งเสริมจริยธรรม จรรยาบรรณ และการทำความดีในวิชาชีพตำรวจ ในศตวรรษที่ 21 มิได้หมายถึงเพียงการทำความดีตามจารีตประเพณี แต่คือการปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มสมรรถนะภายใต้มาตรฐานสากล ควบคู่ไปกับการมีจิตลักษณะที่เข้มแข็งจากภายใน การบูรณาการระหว่าง “คนดีที่มีคุณธรรมพื้นฐาน” และ “มืออาชีพที่มีจรรยาบรรณ” จะเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กรตำรวจให้เป็นที่พึ่งของประชาชนและธำรงไว้ซึ่งความยุติธรรมในสังคมโลกยุคดิจิทัลได้อย่างสง่างาม

เอกสารอ้างอิง

- จิณวัตร ก้อนทองดี. (2566). การปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการตำรวจยุค Police 4.0 เชิงพุทธบูรณาการ. *วารสารพุทธนวัตกรรมการบริหารศรัทธา*. 4(2). 16-29.
- ดุจเดือน พันธ์มนาวิน. (2550). ปัจจัยเชิงเหตุของพฤติกรรมใฝ่รู้และใฝ่ดีของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ตาม *แนวทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม (รายงานผลการวิจัย)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- นำพล พรหมการ์ตน์ และ พูนชัย ปันนิยะ. (2561). การเสริมสร้างจริยธรรมตำรวจแนวพุทธ. *วารสารพุทธศิลปกรรม*. 1(2). 46-59.
- นิด้าโพล (2567) *ประชาชนเชื่อมั่นตำรวจแค่ไหน*. สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2569 จาก <https://nidapoll.nida.ac.th/polls/public-trust-royal-thai-police-performance-poll-2024/>
- เนตร์พัฒนา ยาวีราช. (2556). *ภาวะผู้นำและผู้นำเชิงกลยุทธ์*. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพมหานคร: ทริปเพิ้ลกรุ๊ป.
- ประชาไท. (2551). *ประชาไทพังกาย : “ความดีคืออะไร” ความหมายจากคนทำสื่อ*. สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2569 จาก <https://prachatai.com/journal/2008/05/16742>
- ประมวลจริยธรรมข้าราชการตำรวจ พ.ศ.2564. (2564). *ราชกิจจานุเบกษา* เล่ม 138, ตอนพิเศษ 204 ง (1 กันยายน 2564)
- พระปลัดภราดร อภิวิฑูโร (เขียวเสน), สุปรีชา ขำนาญพุดมพร และสุภาพ เต็มรัตน์. (2567). จริยธรรมของมนุษย์ในยุคโลกาภิวัตน์. *วารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์*. 9(4), 86-99.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต). (2551). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. (พิมพ์ครั้งที่ 17). มูลนิธิการศึกษาเพื่อสันติภาพ พระธรรมปิฎก.
- พระไพศาล วิสาโล. (2552). *จริยธรรมสำหรับโลกยุคใหม่*. มูลนิธิเครือข่ายพุทธิกา. สืบค้นจาก <https://budnet.org/ethics-for-the-modern-world/>
- พุทธทาสภิกขุ. (2553). *พุทธทาสแนะนำจริยธรรมร่วมสมัย ชุดที่ 3 จุดหมายปลายทาง และตัวแท้ของจริยธรรม*. กรุงเทพฯ: ดวงตะวัน.

- วิภาที ทิพย์คงคา. (2568). ปัญหาและการพัฒนาไกล่เกลี่ยความจริยธรรมของข้าราชการ ตำรวจชั้นประทวนของ
ไทย. ปรัชญาดุสิตบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิลาวัลย์ หงส์นคร. (2566). บันทึกเรื่องเด่นรางวัลพระปกเกล้า ท้องถิ่นในโลกยุคก้าว (VUCA WORLD).
สถาบันพระปกเกล้า.
- สาโรช บัวศรี. (2526). จริยธรรมศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. (2561). ยุทธศาสตร์สำนักงานตำรวจแห่งชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580). โรงพิมพ์
ตำรวจ.
- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. (2564). สำนักแผนปฏิบัติการสำนักงานตำรวจแห่งชาติ. กรุงเทพมหานคร. โรง
พิมพ์ตำรวจ.
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2554). พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. สืบค้นเมื่อ 5 มกราคม
2569 จาก <https://dictionary.orst.go.th/>
- อดุลย์ ณรงค์ศักดิ์ และคณะ. (2556). จริยธรรมในวิชาชีพตำรวจ: รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์. สำนักงาน
คณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.
- Andy Friedman. (2021). *Ethical Competence: True Professionalism*. Retrieved December 28,
2025 from: <https://www.parnglobal.com/Public/Research>
- Bayley, D. H., & Nixon, C. (2010). *The Changing Environment of Policing*. New Perspectives in
Policing Bulletin. U.S. Department of Justice.
- Kabat-Zinn, J. (1994). *Wherever you go, there you are: Mindfulness meditation in everyday
life*. Hyperion.
- Kant, I. (1993). *Groundwork of the Metaphysic of Morals (3rd ed.)*. Translated by James W.
Ellington, Hackett.
- Kohlberg, L. (1984) *The Psychology of Moral Development: The Nature and Validity of Moral
Stages*. Vol. 2. Harpercollins College Div.
- Pierre, J. (Ed.). (2000). *Debating governance: Authority, steering, and democracy*. Oxford
University Press.
- Schwab, K. (2017). *The Fourth Industrial Revolution*. Crown Publishing Group, New York.
- Trilling Bernie and Fadel Charles. (2009). *21st Century Skills: Learning for Life in our times*.
San Francisco: Jossey-Bass.
- Wall, D. S. (2007). *Cybercrime: The Transformation of Crime in the Information Age*. Polity
Press.
- Westerman, G., Bonnet, D., & McAfee, A. (2014). *Leading Digital: Turning Technology into
Business Transformation*. Harvard Business Press.